ASIANTUNTIJALAUSUNTO

3.3.2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
U 16/2022 vp
E 141/2021 vp
LiV@eduskunta.fi

Pohjanmaan liiton asiantuntijalausunto

Pohjalaismaakuntien yhteinen näkemys

Lausuntomme on laadittu yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien liittojen kanssa. Yhdymme valtioneuvoston kantoihin asetusehdotuksen tavoitteista ja TEN-T-verkon kehittämisestä, ja pidämme varsinkin seuraavia näkökulmia erityisen tärkeinä:

- On tärkeää, että asetus mahdollistaa Suomen erityispiirteiden huomioimisen, erityisesti vähäiset liikennemäärät. On myös otettava huomioon pitkistä matkoista, merenkulun talviolosuhteista ja harvasta asutuksesta johtuvat erityispiirteet.
- Suomen kaltaiselle maalle viennin mahdollistavat satamat ovat elintärkeitä. On keskeistä, että Suomen nykyiset kattavaan verkon satamat säilyttävät asemansa. On myös tärkeätä, että ydin- ja kattavaa verkkoa voitaisiin laajentaa Suomessa.

Satamat ovat elintärkeitä vientiteollisuudelle

Yhdymme valtioneuvoston näkemykseen siitä, että Kaskisten ja Pietarsaaren satamien tulee säilyttää asemansa kattavan verkon satamina, ja odotamme Suomen tekevän aktiivista vaikuttamistyötä tavoitteen saavuttamiseksi. Meriliikenteen merkitys Suomen ulkomaankaupalle on erityisen suuri. Elinkeinoelämä käyttää erikoistuneita satamia monipuolisesti, sen vuoksi kattavan verkon satamien ja satamaväylien kehittämiseen tulee kohdistaa TEN-T-verkon kehittämistoimenpiteitä. Satamiemme toiminta-alueet ovat maantieteellisesti laajoja eivätkä ne seuraa maakuntien hallinnollisia rajoja. Toiminta-alueita tuleekin tarkastella toiminnallisesti, eikä pelkästään hallinnollisesti.

Suomen TEN-T-verkon satamien välityskykyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota, eikä TEN-T verkon satamien vähentämistä tule sallia. Esityksessä sovelletut kriteerit, kuten rahdin jalostusarvon ja -asteen sivuuttaminen, eivät huomioi maakuntiemme vientiorientoitunutta elinkeinorakennetta. Kriteerit eivät myöskään tunnista talviolosuhteiden vaikutusta kuljetuksiin. Korkean jalostusarvon vientialueina esitys ei siten tue maakuntiemme saavutettavuutta eikä kestävää kasvua. **Esitämme, että rahdin jalostusarvo ja viennin laatu otetaan esityksessä paremmin huomioon. Yhdymme valtioneuvoston näkemykseen, että Kaskisten ja Pietarsaaren satamat tulee yksiselitteisesti säilyttää asemansa kattavan verkon satamina.**

Investoinnit edellyttävät ennakoitavuutta ja kokonaisharkintaa

Infrastruktuurin investointipolitiikalta odotamme ennen kaikkea ennakoituvuutta, jotta voidaan varmistaa riittävät edellytykset sille, että investoinnit toteutetaan myös käytännössä. Alueilla on investoitu laajasti olemassa olevan TEN-T-verkoston toimintaedellytyksiin, ja satamien poistaminen verkosta on siten ehdottoman kohtuutonta. Kannatamme satamiemme esitystä, jonka mukaan satamia ei voitaisi poistaa TEN-T-verkostosta ilman kyseessä olevan sataman hyväksyntää. Pitkäjänteisten investointien johdosta julkisen vallan on taattava asianomaisille luottamuksensuoja tulevaisuuden toimintaa ajatellen. Esityksen mukaan kohteiden poistamiseen verkosta sovelletaan ns. 85 %:in kynnysarvoa (tavaraliikennevolyymin 3 vuoden keskiarvosta). **Esitämme, että kynnysarvojen määrittelyssä sovellettaisiin suhteellisuusperiaatetta ja päätökset tehtäisiin kokonaisharkintaan perustuen.**

Muutosesityksemme TEN-T liikenneverkkoasetukseen

Kokkolan satama on Suomen viennin, eurooppalaisen meriväylien kehittymisen ja liikenteen helpottamisen sekä lähimerenkulun edistämisen näkökulmasta aivan keskeinen ja mittaluokaltaan Suomen suurimpien satamien joukkoon lukeutuva satama. Kokkolan satama myös täyttää TenT-asetusluonnokseen ydinverkon satamille asetetut kokonaisrahtimäärävaatimukset. Kokkolan sataman saattaminen osaksi eurooppalaisia ydinverkon satamien verkostoa sekä sataman kehittäminen tiiviinä osana eurooppalaisia tavaraliikenteen väyliä palvelee Euroopan laajuisen liikenneverkon ja koko Suomen talouden ja logististen yhteyksien kehittämisen tavoitteita. **Esitämme, että Kokkolan satama tulee nostaa nykyisestä Suomen kattavan verkon satamien joukosta Ten-T -ydinverkon satamien kategoriaan.**

Pääradalla Helsingistä Tornioon on keskeinen rooli Suomen liikenneverkossa. Sen kehittäminen osana eurooppalaista liikennekäytävää edistää myös TEN-T-verkolle asetettuja tavoitteita niin kansallisessa kuin ylirajojen suuntautuvassa henkilö- ja tavaraliikenteessä. Päärata kehitettäessä täytyy huomioida myös pääradasta liikennettä saavien ja liikennettä syöttävien rataosuuksien merkitys, kuten ratayhteydet Poriin, Raumaan, Vaasaan sekä Jyväskylään. Toteamme myös, että Suomen kattavan verkon kaupunkisolmujen määrittelyjen olevan kapea, ja että määrittelyä tulisi tarkastella myös toiminnallisesta näkökulmasta (huomioiden myös kaksoiskaupungit ja toiminnalliset kaupunkiseudut) hallinnollisen asukaslukutarkastelun sijaan. Komission TEN-T-asetusehdotuksessa kaupunkisolmupisteille (urban nodes) on määritelty 100.000 asukkaan raja. Kuntien ja maakuntien hallinnolliset rajat eivät Suomen kaltaisilla harvaan asutuilla alueilla kuitenkaan tunnista toiminnallisten työmarkkina-alueiden muodostumista. **Pidämme tärkeänä, että kaupunkisolmupisteiden metodologiaan ja kriteereihin liittyvässä jatkovaikuttamisessa tulee tarkastella Suomen suurimpien kaupunkiseutujen erityisolosuhteita.**

Maakunnissa investoidaan Pohjoismaisen akkuklusterin muodostamiseksi ja viennin edistämiseksi. Miljardi-investoinnit Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa tulevat muuttamaan liikenne- ja materiaalivirtoja sekä työssäkäyntiä. Keski-Pohjolan liikennekäytävä, joka ulottuu Norjan Mo I Ranasta Uumajan kautta Vaasa-Seinäjoki-Jyväskylä-akselille ja siitä edelleen Aasian markkinoille, on yksi keskeisiä vientiteollisuuden kuljetusreittejä. Se mahdollistaa Skandinavia-Välimeri sekä Pohjanmeri-Balttia ydinverkkokäytävien yhdistämisen toisiinsa tarkoituksen mukaisella tavalla. Tämä palvelee samalla EU:n ilmasto- ja koheesiopolitiikkaa ja Suomen vientiä. **Edellä mainittujen kehitysnäkymien ja investointien valossa esitämme, että Seinäjoen kaupunkisolmupisteen (urban node), Seinäjoki-Vaasa raideyhteyden sekä Vaasan sataman tulisi kuulua TEN-T -kattavaan verkkoon.**

Pohjanmaan liitto
Mats Brandt, vt. maakuntajohtaja
mats.brandt@obotnia.fi

Keski-Pohjanmaan liitto
Jyrki Kaiponen, maakuntajohtaja
jyrki.kaiponen@keski-pohjanmaa.fi

Etelä-Pohjanmaan liitto
Heli Seppelvirta, vt. maakuntajohtaja
heli.seppelvirta@etela-pohjanmaa.fi